

Önsöz

İzleyen metinler, üniversitelerde yedi yılı aşkın bir süredir verdiğim ders notlarından itibaren kaleme alındı. İlk kez Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü doktora sınıfıyla paylaştığım konuları, İstanbul Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde tekrar etme olanaklarını buldum. Ele alınan sorunların derinleştirilmesinde ve geliştirilmesinde bu kurumlarda tanıştığım öğrencilerin önemli katkısı olmuştur. Bu vesileyle çok malûm bir gerçeği burada tekrar etme ihtiyacını duyuyorum. Öğretim üyesi, incelediği konuları öğrencileriyle temasa geçtiği zaman biraz daha öğreniyor. Öğrenmek ve öğretmek iç içe geçiyor. Umarım üniversite dışındaki okurlarla da benzer adımlar atma fırsatları doğar.

Bir hususu, Machiavelli'nin *Savaş Sanatı* metninde kullandığı ifadesinden ilham alarak belirtmek isterim. Savaş ve barış gibi son derece ciddi konular üzerinde söylem üretmenin, ne savaş ne de barış masası “deneyimi yaşamış biri olarak ne kadar iddialı olduğunu bilmez değilim”. Ama aslında insanî bilimlerde yapılan şey, yaşamadığımız deneyimlerle ve o deneyimleri geçirmiş olanlarla empati kurmak değil mi? Bu açıdan bakıldığında tam da mesleğimizin sınırları içinde kalıyoruz demektir. Metinde bunun ne oranda başarılmış olduğunu takdir etmek okurlarındır. Savaş ve barış konularını içeren çok geniş bir yazın var. Bunun kapsayıcı bir yaklaşımla gözden geçirilmesi, hemen hemen olanaksız gibi. İster istemez seçici davranmak, belirli örnek metinlerle yetinmek gerekiyor. Yapılan seçimlerdeki yerindeliği değerlendirmeyi de okurlara bırakmak düşüncesindeyim.

Değinilen konularda tüketici olmak gibi bir iddia doğal olarak söz konusu edilemez. Keza konuları ders notlarından itibaren yazı diline dökerken, özgürce davranmaya, akademik dile bağnazca sadık kalmamaya çalıştım. Kalemime tanıdığım bu özgürlüğü okurların hoşgörececeklerini sanıyorum. Savaş ve barış konuları üzerinde söylem üretirken, ister istemez içten kanaatlerinizle de yüz yüze gelmek, bunları açıkça okurlarla paylaşmak gerekebiliyor. Ayrıca itiraf etmeliyim ki, savaşı ve barışı düşünürken, Alman tarihçi Droysen’in ilginç deyimiyle “hadım ağası yansızlığı”nı benimsemenin pek isabetli bir yaklaşım olmayacağını düşündüm. Bu seçim, doğal olarak yazım üslubunu etkiledi. Metinleri yayımlarından önce tekrar gözden geçirirken, seçimimin yerinde bir seçim olduğuna inandığımı söylemeliyim.

Sümbülzâde Vehbi, “söz sanatının yükseklerinde uçmak için kanatlardan birinin Farişî, diğerinin Arabî olması” gerektiğini öğütüyordu. Benim kuşağım, 20’li yaşlarında kanatlarının birine *diyalektik yöntemi*, diğerine *tarihî maddeciliği* katarak uçmaya çalıştı. Yükseklerde “Soğuk Savaş”ın dondurucu etkisiyle donan kanatları yüzünden büyük kentlerin kaldırımlarına çakıldılar. Tabii aşağıdan acımasızca ateş edenler de vardı. Şimdilerdeki eğitime göre, kanatlardan birinin *mali trendler*, diğerinin de *strateji* dilini kullanması gerekiyor. Bu seferki kuşlar, bayram yerlerinde çocuklara satılan estetik yoksunu mekanik kuşlar gibi. Ne havada süzülüşlerinde, ne yere çakılışlarında anılara geçebilecek türden bir görüntü sergiliyorlar. Oysa her iki kanada yakışan insancılık diliydi. O dile sadık kalmaya çalışmak önemliydi. Hocalarımın, öğrencilerimin ve meslektaşlarımın sayesinde insan merkezli bir dille düşünmeyi becerebilmiş olmayı umuyorum.

Doç. Dr. İnci Özkan Kerestecioğlu, metnin bir an önce tamamlanarak okurlarla buluşması için beni sürekli cesaretlendirdi; özel konuşmalarda yapıcı tespitlerle katkı yaptı. Metni daha kaleme alırken okudu ve her aşamada eleştirel yaklaşımıyla yakından izledi. Doç. Dr. Mesut Uyar’ın gönüllü yardımlarını gördüm. Yayımdan önce yazdıklarımı okuyup önerilerde bulundu. Prof. Dr. Birsan Örs, metni gözden geçirdi. Yerinde ve önemli uyarıları oldu. Dr. Ebru İlter Akarçay ve diğer bölüm mensubu meslektaşlarımın yardımları sayesinde metni üretmeye zaman ayırabildim. Bilgisayarımın çıkan anlaşmazlıklarda Dr. Şakir Dinçşahin’in arabulucu hizmetlerinden yararlandım. Onlara çok teşekkür ediyorum.